

TURIZM SOHASIGA KADRLAR TAYYORLASH TIZIMINING SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNING TAHLILI

Eshmurodov Rustam Sayfiddin o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

ORCID: 0009-0007-0749-0208

rustam.eshmurodov97@gmail.com

Annotatsiya. Turizm sanoati sayohatchilarga ajoyib xizmatlar va taassurotlarni taqdim etishda ko'p jihatdan sohada xizmat ko'rsatuvchi ishchi kuchining malakasi va ularning xizmat sifatiga usviy bog'liq hisoblanadi. Shu sababli kadrlar tayyorlashning mustahkam tizimi xodimlarning turizm sohasining o'zgaruvchan talablari, xalqaro standartlar hamda sayyohlarning ehtiyojlarini qondirish uchun zarur ko'nikma va bilimlarga ega bo'lishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Biroq, bunday o'quv dasturlarining samaradorligiga turli omillar ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ushbu tadqiqot ishimizda turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimining sifatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan bir nechta jihatlar o'rganiladi. Empirik dalillar va nazariy asoslarga asoslanib, maqolada turizm sohasidagi xodimlarning ish faoliyatini va tashkilot muvaffaqiyatini oshirish uchun o'qitish tizimlarini optimallashtirish va zamonaviylashtirish imkoniyatlari va strategiyalari haqida tushuncha va tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: turizm sanoati, sifat, o'qitish metodologiyasi, sanoat tendentsiyalari, barqaror rivojlanish, Kadrlar tayyorlash, Turizm industriyasi, O'qitish samaradorligi, Ta'lim usullari, Texnologiya integratsiyasi.

ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА КАЧЕСТВО СИСТЕМЫ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ ДЛЯ СФЕРЫ ТУРИЗМА

Эшмуродов Рустам Сайфиддин угли

Ташкентский государственный экономический университет

Аннотация. Индустрия туризма во многом зависит от квалификации рабочей силы и качества ее обслуживания, обеспечивая путешественникам превосходные услуги и впечатления. Поэтому важна надежная система обучения персонала, обеспечивающая наличие у сотрудников необходимых навыков и знаний для удовлетворения меняющихся требований туристической отрасли, международных стандартов и потребностей туристов. Однако на эффективность таких программ обучения могут повлиять различные факторы. В данном исследовании изучаются несколько аспектов, которые могут повлиять на качество системы подготовки кадров в сфере туризма. На основе эмпирических данных и теоретических основ в статье представлены идеи и рекомендации о возможностях и стратегиях оптимизации и модернизации систем обучения для повышения эффективности работы сотрудников и организационного успеха в туристической отрасли.

Ключевые слова: индустрия туризма, качество, методика преподавания, тенденции отрасли, устойчивое развитие, Подготовка кадров, Индустрия туризма, Эффективность обучения, Методы обучения, Интеграция технологий.

FACTORS AFFECTING THE QUALITY OF THE STAFF TRAINING SYSTEM FOR THE FIELD OF TOURISM

Eshmurodov Rustam Sayfiddin o'g'li
Tashkent State University of Economics

Abstract. *The tourism industry is highly dependent on the skills of the workforce and the quality of their service in providing excellent services and experiences to travelers. Therefore, a solid system of personnel training is important to ensure that employees have the necessary skills and knowledge to meet the changing demands of the tourism industry, international standards, and the needs of tourists. However, various factors can affect the effectiveness of such training programs. In this research, several aspects that can affect the quality of the personnel training system in the field of tourism are studied. Based on empirical evidence and theoretical foundations, the article provides insights and recommendations on opportunities and strategies to optimize and modernize training systems to improve employee performance and organizational success in the tourism industry.*

Key words: *tourism industry, quality, teaching methodology, industry trends, sustainable development, Personnel training, Tourism industry, Teaching effectiveness, Teaching methods, Technology integration.*

Kirish

Turizm sanoati global iqtisodiy o'sish va madaniy almashinuvning muhim dvigateli bo'lib xizmat qiladi. Sayohat va dam olish tadbirlarining doimiy ravishda kengayishi bilan turizm sohasida malakali kadrlarga bo'lgan talab ortib bordi. Xodimlarni o'qitishning samarali tizimlari xodimlarni sohaning murakkabliklarida harakat qilish uchun zarur bo'lgan malakalar bilan jihozlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqola turizm sohasida kadrlar tayyorlash sifatiga ta'sir etuvchi omillarni ochib berishga va o'quv dasturlarini optimallashtirish bo'yicha tavsiyalar berishga qaratilgan.

Adabiyotlar sharhi.

Fayzullayeva (2023) o'zining "Turizm sohasidagi bo'lajak mutaxassislarni tayyorgarlikdagi psixologik xususiyatlari" nomli tadqiqot ishida Turizm industriyasi uchun oliy professional ta'limda kadrlarni tayyorlash tendensiyalari ko'rib chiqqan, turizm industriyasi uchun ta'lim tizimini modernizatsiya qilishning asosiy vazifalari yoritib bergan.

Nsizwazikhona Chilining (2013) "Turizm ta'limi: shaharcha maktablarida turizmni samarali o'qitish va o'rganishga ta'sir qiluvchi omillar" nomli maqolasida "Agar o'qitish jozibador va daromadli bo'lmasa, turizm o'qituvchilarining innovatsion va malakali bo'lishlari uchun to'g'ri tayyorgarlik ko'rilmasa, muassasa rahbariyati sifatida direktorlar o'qituvchilarni hamda talabalarni qo'llab-quvvatlamasa, bu yil oxirida yomon natijalar, sifatsiz o'qitishni kelib chiqishiga sabab bo'lishi mumkin.

Ivanka Nestoroska (2014) o'zining "Mehmondo'stlik sohasida xodimlarni o'qitish xizmat sifatini yaxshilash uchun foyda sifatida" deb nomlagan tadqiqot ishida "Turizm sohasida kadrlarni doimiy o'qitish yuqori raqobat sababli hozirgi kunda eng ahamiyatli vazifalardan ekanligini va o'quv kurslari sanoat standartlariga javob beradigan, xodimlarning malakasini oshirishga va xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilashga olib keladigan turli xil dasturlarni o'z ichiga olishi kerak."ligini qayd etgan.

Mukumovanig (2020) "O'zbekistonda turizm sohasi uchun kadrlar tayyorlashning dolzarb muammolari" nomli tadqiqot ishida "Hozirgi vaqtda bozor sharoiti shundayki, ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalari bitiruvchilari xalqaro standartlarga javob beradigan kasbiy talablarga javob bermaydi. Bugungi mutaxassislarning professional darajasi past,

shuning uchun o'z mutaxassislik dasturlariga ega mehmonxonalar va sayyohlik agentliklari yollangan xodimlarni qayta tayyorlashga majbur" ligini ta'kidlagan.

Iskandarova (2023) "Turizmni rivojlanishning zamonaviy tendentlari va kadrlar tayyorlashda smart innovatsiyalarni qo'llanish bo'yicha xorijiy mamlakatlar tajribasi" nomli maqolasida - Yangi bozorlar, epidemiologik vaziyat, raqobat, yangi marketing strategiyalari yangi yondashuv va yechimlarni talab qiladi. Ishbilarmonlik turizmi bo'yicha mutaxassislarni tayyorlashning ixtisoslashtirilgan dasturlari, mahorat saboqlari, o'quv jarayonida olingan amaliy ko'nikmalar ishbiarmonlik turizmi sohasida mutaxassislar tayyorlashning muhim jihatlari hisoblanishini ko'rsatgan.

Ivanovning (2016) "Mamlakatshunoslikni o'rganishning turizmga kadrlar tayyorlashning samarali bo'lishidagi ahamiyati" to'g'risidagi tadqiqotida "Mamlakatlarni kompleks o'rganish, ularning tabiati, aholisi, iqtisodiyoti, madaniyati va ijtimoiy tuzilishi bo'yicha sintez qilingan turli xil sanalar, mamlakatshunoslik sayyohlik yo'nalishini tanlashga undashda jamoatchilikning munosabatiga, demak, uning mintaqaviy raqobatiga ta'sir qiladi" xulosa bergan.

Tadqiqot metodologiyasi.

Ushbu tadqiqot ishimda ilmiy-nazariy izlanishlar, sohada faoliyat yuritib kelayotgan professor-o'qituvchilar hamda talabalar o'rtasida o'tkazilgan so'rovnoma, tadqiqotchi olimlarning mavzu yuzasidan ilmiy ishlari va qiyosiy tahlillardan foydalaniladi.

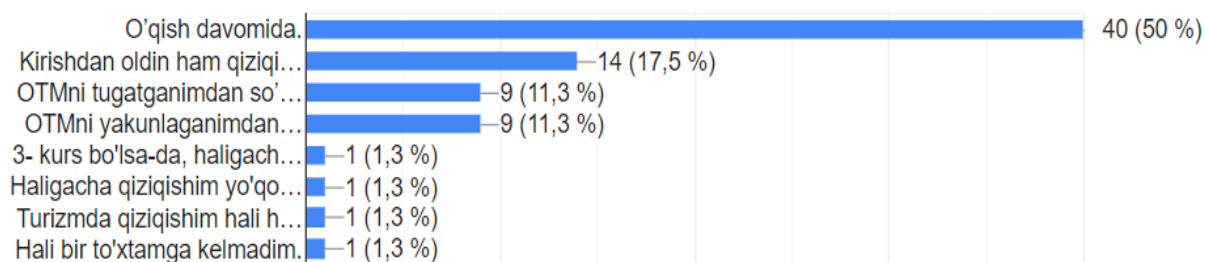
Tahlil va natijalar muhokamasi.

Turizm sohasiga kadrlar tayyorlash sifatiga bevosita va bilvosita ta'sir etuvchi bir nechta omillar mavjud bo'lib, ular ko'plab davlatlarda turlicha bo'lishi mumkin. Ammo ba'zi bir shunday omillar borki ular deyarli har bir davlat uchun muhim va ahamiyatli hisoblanadi.

Oliy ta'lim muassalariga qabul jarayonidagi ba'zi sohaga nomutonositliklar keltirib chiqarayotgan kamchiliklarni keltirishimiz mumkin. Misol uchun turizm ta'lim yo'nalishlariga o'qishga hujjat topshirgan talabalardan qabul jarayonida test olinadigan fanlar ham ta'lim sifatini pastlashigiga sabab bo'lmoqda. Chunki turizm sohasi iqtisodiyotning asosiy tarmoqlaridan biri bo'lib, bu yo'nalishda ta'lim olayotgan talablarga iqtisodiy va matematik aniq fanlardan ta'lim beriladi. Ammo yaqin yillardan boshlab bu ta'lim yo'nalishiga qabul qilishda birinchi blok fani qilib ijtimoiy fan (tarix fani) qo'yildi. Bu esa oliy o'quv yurtlariga kirishga tayyorgarlik ko'rayotgan abuturentlarning bir necha yil davomida tarix fani o'qib tayyorlanishiga olib keladi va OTMga qabul qilingandan so'ng ular uchun iqtisodiy va matematik fanlar qiyinchilik tug'diradi va natijada ta'lim sifatining pastlashi kuzatiladi. Buni quyidagi so'rovnoma natijalariga ko'ra ham ko'rishimiz mumkin.

Sohaga qizishingiz qachon yo'qolgan ?

80 ОТВЕТОВ

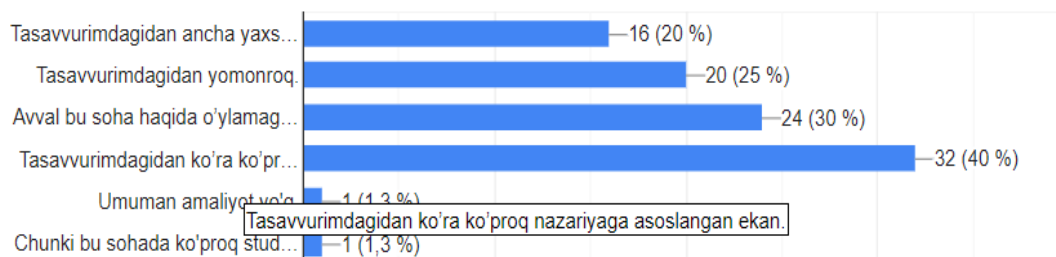
1-rasm. Talabalar sohaga qiziqishining yo'qolish nuqtasi¹⁸

¹⁸ Muallif tomonidan ishlab chiqilgan so'rovnoma asosida

So'rovnomamizni quyidagi savoli turizm yo'nalishlarida ta'lim olayotgan ammo kelajakda bu sohada faoliyat olib borish niyati yo'q bitiruvchi talabalar o'rtasida o'tkazilganda ularning 50 foizi sohaga qiziqishi OTMda o'qish davomida yo'qolganini bildirishgan. (1-rasm) Unga asosiy sabablardan biri ularning fanlarni o'zlashtirishda qiynalishayotganligi va ta'lim dasturlarining asosan nazariyaga asoslanib amaliyotdan uzoqlashayotganligi sabab bo'lmoqda. (2-rasm)

Turizm sohasida ta'lim olish sizning tasavvuringizda qanday edi va aslida qanday ekan?

80 ОТВЕТОВ

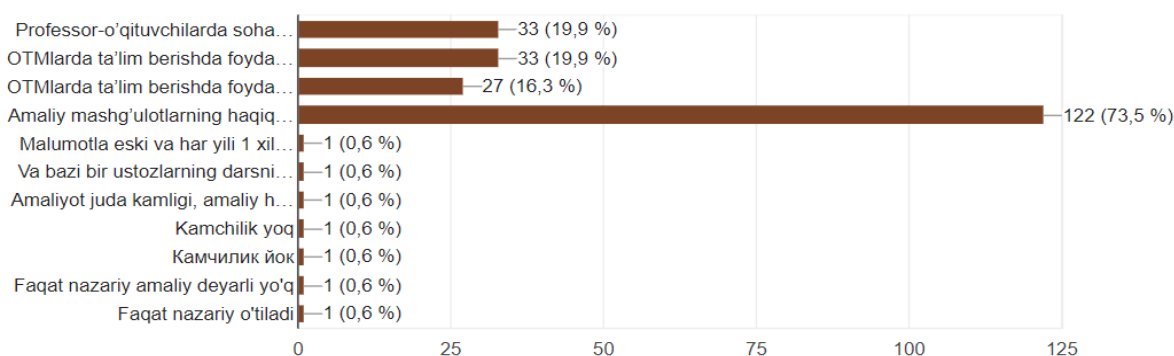

2-rasm. Ta'lim tizimi haqidagi talabalarning fikrlari¹⁹

Oliy ta'lim muassasalarida sifatli ta'limni tashkil etuvchi samarali o'quv rejasini tuzish: Turizm sohasida kadrlar tayyorlash samaradorligini aniqlashda o'quv dasturining sifati hal qiluvchi ahamiyatga ega. O'quv dasturi keng qamrovli bo'lishi va zamonaviy sanoat tendensiyalari va amaliyotlari bilan dolzarb bo'lishi kerak. Bu ayniqsa turizm yo'nalishi kabi xizmat ko'rsatish sohalarida o'ta dolzarb masala hisoblanadi. Amaliy bilim va ko'nikmalarni mukammal shakllantirilganligi talabalarning kelajakdagi mehnat faoliyatida qiynalmasliklariga va ko'plab yutuqlarga erishishiga zamin bo'lib xizmat qiladi.

OTMda Turizm sohasiga kadrlar tayyorlashda qanday kamchiliklar bor deb o'ylaysiz?

166 ОТВЕТОВ

3-rasm. Turizmga sohasiga kadrlar tayyorlash tizimidagi kamchiliklar to'g'risida talabalarning fikrlari²⁰

Navbatdagi so'rovnomamiz savolidan kelib chiqqan natijalar ham yuqoridagi fikrimga yaqlol asos bo'laoladi. Bitiruvchi talabalardan turizm sohasiga kadrlar tayyorlash tizimidagi kamchilik va muammolar to'g'risida fikrlari so'ralgan. Bu savolga ularning javoblari

¹⁹ Muallif tomonidan ishlab chiqilgan so'rovnoma asosida

²⁰ Muallif tomonidan ishlab chiqilgan so'rovnoma asosida

quyidagicha bo'ldi, unga ko'ra aksariyat talabalar 73.5 % ya'ni 122 kishi amaliy mashg'ulotlarning haqiqiy amaliyotdan ko'ra nazariyaga ko'proq bog'lanib qolganligida ya'ni maruza ma'lumotlari qayta takrorlanishini asosiy kamchilik sifatida ko'rishgan. Professor-o'qituvchilarda soha yuzasidan amaliy bilimning yo'qligini 33 (19.9%) kishi va OTMlarda ta'lim berishda foydalanilayotgan adabiyotlarning ma'lumotlar jihatidan eskiligini ham 19.9 % bitiruvchilar tizimdagi kamchilik deya ko'rsatishgan.

Talabalar tomonidan ko'tarilgan ya'na bir asosiy kamchiliklaridan biri sifatida OTMlarda ta'lim berishda foydalanilayotgan adabiyotlarning mazmuniga e'tibor bermasdan xorij adabiyotlaridan ko'chirilayotganligida deb hisoblovchilar 16.3 % ya'ni 27 kishini tashkil qilgan.

Bundan tashqari hozirgi kunda mamlakatimizda mavjud oliy ta'limga qabul tizimidagi abuturentlarga berilgan beshta oliy ta'lim muassasasiga topshira olish imkoniyati ham o'zining salbiy tomonlarini yuzaga chiqarib boshlagan. Misol tariqasida turizm yo'nalishlariga hujjat topshirayotgan abuturentlarni tahlil qilganimizda yuqoridagi natijalarni kuzatdik.

1-jadval

Oliy ta'lim muassasalarining 2022-2023 o'quv yili uchun turizm yo'nalishiga qabul ko'rsatkichining abuturentlar tomonidan tanlovi ko'rsatkichlari²¹

OTM nomlari	Jami	1-tanlov	2-tanlov	3-tanlov	4-tanlov	5-tanlov	1-2 tanlov foizi	4-5 tanlov foizi
Ipak yo'li turizm va madaniy meros xalqaro universiteti	485	66	88	86	110	135	31,7	50,5
Buxoro davlat universiteti	81	8	5	12	22	34	16	69,1
Chirchiq davlat pedagogika universiteti	103	7	9	24	30	33	15,5	61,1
Qarshi davlat universiteti	66	5	10	9	14	28	22,7	63,6
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti	209	20	24	31	79	55	21	64,1
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti	104	18	27	21	20	18	43,2	36,5
Urganch davlat universiteti	55	9	3	9	14	20	21,8	61,8

Bundan tashqari hozirgi kunda mamlakatimizda mavjud oliy ta'limga qabul tizimidagi abuturentlarga berilgan beshta oliy ta'lim muassasasiga topshira olish imkoniyati ham o'zining salbiy tomonlarini yuzaga chiqarib boshlagan. Misol tariqasida turizm yo'nalishlariga hujjat topshirayotgan abuturentlarni tahlil qilganimizda yuqoridagi natijalarni kuzatdik.

Jadvaldagi ko'rsatkichlarga e'tibor beradigan bo'lsak, shuni anglashimiz mumkin hozirgi kunda turizm ta'lim yo'nalishiga o'qishga topshirayotgan talabalarning aksariyati bu yo'nalishni oxirgi o'rinlarda tanlagan va o'zlari uchun boshqa yo'nalishlarga kiraolishmaganda vaziyat chiqish yo'li deb qarashmoqda. Bu esa ta'lim sifatining tushishiga to'g'ridan-to'g'ri o'z ta'sirini o'tkazmoqda. Chunki hozirgi mamlakatimizda o'qishga bo'lgan talab juda yuqori bo'lib maktab bitiruvchilarining barchasi o'qish kirish niyatida tayyorgarlik ko'rishadi, lekin bir yillik

²¹ DTM ma'lumotlari asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan

qabul kvotasi jami abuturentlarning atigi 10 foizinigina tashkil qiladi, bu esa abuturentlarga o'qishga kiraolmaslik qo'ruqini uyg'otadi va ular o'zlari yoqtirmagan yoki qiziqmagan yo'nalishlariga vaziyat chiqish yo'li sifatida qaragan holatda hujjat topshirishadi. Bunday holatlarga ya'na bir sabab qabul kvotasining davlat grantiga ajratilgan qismi juda kam bo'lib, kirish ballarining yo'nalishlar o'rtasidagi tafovuti yuqoriligi ham bo'lishi mumkin, shuning uchun abuturentlar o'zlari grant asosida kirishiga ishongan yo'nalishlarni 4-5 tanlov yo'nalishlariga tanlash holat uchramoqda, bunda agar abuturent o'zi hohlagan yo'nalishga grantga kiraolmasa yoki umuman kiraolmasa oxirgi tanlov yo'nalishlariga qabul qilinish imkoniyati yuqori. Shu sababli abuturentlarning aksariyati 1-2 yo'nalish sifatida o'zlari yoqtirgan va shu sohada ta'lim olishni, faoliyat olib borishni istaydiganlarini tanlashadi. Ammo 4-5 tanlov yo'nalishlariga kirib qolgan abuturentlar bu yo'nalishlarda hohish va qiziqishlarsiz majburiy holatda o'qiyotganliklarini kuzatilmoqda va ularning o'zlari ham buni ta'kidlashmoqda. O'z navbatida bu omil ham oliy ta'lim muassasalaridagi professor-o'qituvchilarning faoliyatida qiyinchiliklar keltirib chiqarmoqda.

Qo'shimcha tarzda shuni aytish mumkinki, yaxshi ishlab chiqilgan o'quv dasturi turizm sanoati ehtiyojlariga javob beradigan tegishli tarkibni ta'minlaydi. Bunga turizm tendentsiyalari, destinatsiyalarni boshqarish, mijozlarga xizmat ko'rsatish, madaniy sezgirlik va barqarorlik kabi mavzular kiradi. O'quv rejasi sanoat standartlariga moslashtirilsa, u talabalarni ish talablariga yaxshiroq tayyorlashi mumkin.

Yuqori sifatli o'quv dasturi turli xil o'qitish usullarini qo'llash orqali o'rganishni yaxshilaydi, masalan, amaliy tadqiqotlar, guruh muhokamalari va amaliy mashg'ulotlar bilan o'tkaziladi. Talabalar o'z bilimlarini o'rganish bilan shug'ullanganlarida, ular ma'lumotlarni saqlab qolishlari va uni real vaziyatlarda qo'llashlari mumkin.

Yaxshi ishlab chiqilgan o'quv dasturi talabalarga ish beruvchilar izlayotgan ko'nikma va bilimlarni taqdim etish orqali ularning ishga joylashishini oshirishi mumkin. Bu muloqot, muammolarni hal qilish va jamoada ishlash kabi amaliy ko'nikmalarni, shuningdek, turizm sanoati bo'yicha maxsus bilimlarni o'z ichiga olishi mumkin.

Sifatli o'quv dasturi o'quvchilarda o'rganishga bo'lgan muhabbat va ularning ko'nikma va bilimlarini rivojlantirishda davom etish istagini uyg'otish orqali umrbod ta'limni rag'batlantirishi mumkin. Bu tendentsiyalar va mijozlarning talablari doimiy ravishda o'zgarib turadigan turizm kabi sohada ayniqsa muhimdir.

Turizm sohasida kadrlar tayyorlash samaradorligini aniqlashda o'quv dasturining sifati hal qiluvchi rol o'ynaydi. Yaxshi ishlab chiqilgan va bajarilgan o'quv dasturi talabalarga sohada muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va munosabatlarni berishi va pirovardida turizm sanoatining umumiy muvaffaqiyatiga hissa qo'shishi mumkin.

Oliy ta'lim muassasalarida dars beradigan professor-o'qituvchilarning sifati kadrlar tayyorlash sifatiga ta'sir qiluvchi yana bir muhim omildir. Professor-o'qituvchilar talabalarga turizm sohasida muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va munosabatlarni berish uchun mas'uldirlar. Ular sohani yaxshi bilishi, o'qituvchilik tajribasiga ega bo'lishi, o'z bilimlarini talabalarga samarali yetkaza olishi kerak. Bundan tashqari, ular talabalarni o'rganishga va bilimlarini amaliy sharoitlarda qo'llashga undashlari kerak.

Professor-o'qituvchilar talabalarga soha haqida har tomonlama tushuncha bera olishlari kerak. Bu turizmning turli turlari, masalan, rekreatsiya, ishbilarmonlik, madaniy, ma'rifiy, tibbiy va boshqalarni tushunishni, shuningdek, bu turli xil turlarining bir-biri bilan o'zaro ta'sirini tushunishni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, professor-o'qituvchilar talabalarga turli mamlakatlar turizmga qanday munosabatda bo'lishlari haqida tushuncha berishlari kerak. Bu har bir mamlakatda turizmni boshqaradigan turli xil qoidalar va qonunlarni tushunishni o'z ichiga oladi.

Va nihoyat, professor-o'qituvchilar talabalarga turizm sanoatida mijozlarga xizmat ko'rsatish haqida keng qamrovli tushuncha bera olishlari kerak. Bu aloqa ko'nikmalari, muammolarni hal qilish qobiliyatlari, nizolarni hal qilish qobiliyatlari va boshqa shu kabi

mijozlarga xizmat ko'rsatish tamoyillarini tushunish, shuningdek, mijozlarga xizmat ko'rsatish biznesning muvaffaqiyati yoki muvaffaqiyatsizligiga qanday ta'sir qilishi mumkinligini tushunishni o'z ichiga oladi. Talabalarga turizm sanoatida mijozlarga xizmat ko'rsatish bo'yicha ushbu keng qamrovli bilimlar bazasini taqdim etish orqali professor-o'qituvchilar o'z talabalarining ushbu sohada muvaffaqiyatga tayyor bo'lishini ta'minlashlari mumkin.

Kadrlar tayyorlashda qo'llaniladigan pedagogik yondashuvlar ham ta'lim natijalariga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Tanqidiy fikrlash va muammoni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiruvchi interfaol va ishtirokchi usullar an'anaviy ma'ruzaga asoslangan o'qitish usullaridan ko'ra samaraliroqdir.

Darsliklar, o'quv materiallari va texnologik infratuzilma kabi manbalar samarali o'quv dasturlari uchun juda muhimdir.

Sohada faoliyat yurituvchi korxonalar bilan hamkorlik xodimlarni o'qitish dasturlari real ehtiyojlarga mos kelishini ta'minlash va sanoat standartlarini ilgari surish imkonini beradi.

Turizm sohasida malakali ishchilarga bo'lgan talab kadrlar tayyorlash dasturlarining dolzarbligi va samaradorligiga ta'sir qilishi mumkin.

Hukumat me'yorlari: turizm sohasidagi ta'lim bilan bog'liq davlat me'yorlari, masalan, litsenziyalash talablari, turizm sohasida ishga joylashish uchun zarur bo'lgan malaka va malakalarning minimal standartlarini belgilash orqali xodimlarni tayyorlash dasturlari sifatiga ham ta'sir qilishi mumkin.

Turizm sanoati dunyodagi eng tez rivojlanayotgan sohalardan biri bo'lib, har yili millionlab odamlar biznes yoki dam olish uchun sayohat qilishadi. Sanoat o'sishda davom etar ekan, uning muvaffaqiyatini ta'minlash uchun malakali kadrlarga talab ortib bormoqda. Turizm industriyasi xodimlarining zarur malaka va bilimlarini shakllantirishda kadrlar tayyorlash tizimi hal qiluvchi rol o'ynaydi. Biroq, kadrlar tayyorlash tizimining sifatiga turli omillar ta'sir ko'rsatishi mumkin, bu esa o'quv dasturlari samaradorligiga ta'sir qilishi mumkin.

Turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimining sifatiga ta'sir qiluvchi muhim omillardan biri bu o'quv dasturining sifatidir. O'quv dasturi turizm sanoatining o'ziga xos ehtiyojlarini qondirish uchun ishlab chiqilgan bo'lishi va eng so'nggi tendentsiyalar va amaliyotlar bilan dolzarb bo'lishi kerak. O'quv dasturi ham sohani chuqur o'zlashtirgan tajribali mutaxassislar tomonidan ishlab chiqilishi kerak.

Kadrlar tayyorlash tizimining sifatiga ta'sir ko'rsatadigan yana bir muhim omil - o'qitish usullarining samaradorligi. Qo'llaniladigan o'qitish usullari qiziqarli, interaktiv va xodimlarga bilim va ko'nikmalarni uzatishda samarali bo'lishi kerak. An'anaviy sinfda o'qitish usullari har doim ham eng samarali bo'lishi mumkin emas va elektron ta'lim, simulyatsiya va ish joyida o'qitish kabi muqobil usullar ko'proq mos kelishi mumkin.

Turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimining sifatini ta'minlashda o'quv mashg'ulotlarining ish bilan bog'liqligi ham hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ta'lim dasturlari muayyan ish rollari va mas'uliyatlarini hisobga olgan holda ishlab chiqilishi kerak va xodimlar o'rganganlarini bevosita o'z ishlarida qo'llashlari kerak. Bu xodimlarning ishonchini va motivatsiyasini oshirishga yordam beradi, bu esa ish samaradorligini oshirishga olib keladi.

Kadrlar tayyorlash tizimining sifatiga ta'sir ko'rsatadigan yana bir omil - murabbiylarning malakasi va malakasi. Trenerlar turizm sohasida tegishli tajriba va malakaga ega bo'lishi va treningni samarali o'tkazishi kerak. Shuningdek, ular individual xodimlarning ehtiyojlarini qondirish uchun o'zlarining o'qitish usullarini moslashtira olishlari va trening ularning ish rollariga mos kelishini ta'minlashlari kerak.

Turistik korxonada taklif etiladigan xizmatlarning raqobatdagi ustunligiga faqatgina kadrlar salohiyatini oshirish orqali jamoa har bir a'zosining malakaviyligi, nostandart vaziyatlarda mas'uliyatni bo'yniga olib, ish tutishi orqali erishishi mumkin. Buning uchun esa malaka oshirishning rotatsiya usuli, ya'ni xodimlarni gorizontal yo'nalishda har xil lavozimlarga ko'chirish va almashtirish orqali amalga oshiriladi.

Kadrlar tayyorlashda boshqaruvning asosiy funksiyalari mavjud bular:

- har tomonlama nazorat, tahlil qilish, kamchiliklarni aniqlash va bartaraf qilish;
- kadrlarni salohiyatiga ko'ra joylashtirish, vazifalarning to'g'ri taqsimlanishi;
- ta'limga oid axborotlar tizimini tashkil qilish va undan foydalanish;
- sohaga oid innovatsiyalardan maksimal darajada foydalanish;
- oliy o'quv yurtlari faoliyatini prognoz qilish va bo'lajak kadrlarni har tomonlama qo'llab -quvvatlash va maqsadlarini aniq qo'yish va h.k .

Shuni unutmashlik joizki turizm sohasining rivojlanishi nafaqat shu soha rivojlanishiga balki uning natijasida mamlakatning boshqa sohalari rivojlanishiga ham turtki bo'ladi bu esa mamlakatimizning rivojlangan mamlakatlar qatorida dunyo tan olgan davlat bo'lishiga keng yo'l ochib beradi.

Xulosa va takliflar.

Xulosa qilib aytganda, kadrlar tayyorlash tizimining sifati turizm korxonalarining raqobatbardoshligi va barqarorligiga chuqur ta'sir ko'rsatadi. Ta'lim samaradorligiga ta'sir qiluvchi turli omillarni tushunish va hal qilish orqali tashkilotlar turizm sanoatining dinamik landshaftida xodimlarning ish faoliyatini, mijozlar ehtiyojini qondirishni va umumiy biznes muvaffaqiyatini oshirishi mumkin. Davomiy izlanishlar, innovatsiyalar va hamkorlik ta'lim amaliyotlarini o'zgaruvchan ehtiyojlarga moslashtirish va turizm ishchi kuchining uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega.

Bundan tashqari turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimining sifatiga turli omillar ta'sir ko'rsatishi mumkin, jumladan, o'quv dasturining sifati, o'qitish usullarining samaradorligi, o'qitishning kasbga mosligi, mutaxassislarining malakasi va trenerlar malakasi va o'quv resurslarining mavjudligi. Turizm sanoatida kadrlar tayyorlash tizimining sifatini oshirish uchun tashkilotlar ushbu omillarni hisobga olishlari va o'z xodimlarining va umuman sanoatning o'ziga xos ehtiyojlarini qondiradigan o'quv dasturlariga sarmoya kiritishlari kerak. Shunday qilib, ular o'z xodimlarini o'z vazifalarini bajarishda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur ko'nikma va bilimlar bilan ta'minlashi, bu esa yanada muvaffaqiyatli va gullab-yashnayotgan turizm sanoatiga olib kelishi mumkin.

Adabiyotlar/ Лумепамыра/ Reference:

Chili, N. (2013). *Tourism Education: Factors Affecting Effective Teaching and Learning of Tourism in Township Schools*. *Journal of Human Ecology*, 41(1), 33–43. <https://doi.org/10.1080/09709274.2013.11906551>

<https://doi.org/10.21070/ijler.2020.V7.483>

Iskandarova, N. (2023). *Modern Trends in the Development of Tourism and the Experience of Foreign Countries in the Application of Smart Innovations in Personnel Training*.

Ivanova, L. (2016). *THE ROLE OF COUNTRY STUDIES FOR THE EFFECTIVE TRAINING OF THE TOURIST PERSONNEL*. In *Economics, management, law: socio-economic aspects of development* (pp. 7-10).

Mukumova, N. N. (2020). *Current Problems of Personnel Training for the Tourism Sector in Uzbekistan*. *Indonesian Journal of Law and Economics Review*, 9, 10.21070/ijler.2020.V7.483.

Nestoroska, I., & Petrovska, I. (2014). *Staff training in hospitality sector as benefit for improved service quality*. In *Tourism and Hospitality Industry 2014–CONGRESS PROCEEDINGS*, January (pp. 437-448).

Файзуллаева, Н. (2023). *ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ В СФЕРЕ ТУРИЗМА: Файзуллаева Нилуфар, доцент кафедры «Инновационное образование» Ташкентский государственный экономический университет. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (2), 384-388.*